

נייר עמדה- פעילות מסחרית בשבת התאחדות הסוחרים הכללית והעצמאים בישראל

בשנים האחרונות הולכת ומתגברת בישראל מגמת פתיחת עסקים ומתחמי קניות בשבת¹ תוך התעלמות בוטה מהחקיקה הקיימת (חוק שעות עבודה ומנוחה וחוקי העזר העירוניים). זאת, על אף הנתונים הבאים: כ- 15% מהעובדים בישראל מועסקים בשבת ורובם הגדול יהודים; מרבית המועסקים בשבת אינם מקבלים יום מנוחה חלופי, ולפחות שני שלישים מהם היו מעדיפים שלא לעבוד בשבת²; רוב העובדים הינם בעלי משפחות המגיעים משכבות סוציו-אקונומיות חלשות (קופאיות, מוכרנים וכד'). כמו כן, המצב האבסורדי הקיים היום והשוני בציות ואכיפת החוק יוצרים מצב לפיו דווקא מי שמפר את החוק ופותח עסקיו בשבתות, מרוויח כלכלית, בעוד העסקים שסגורים ופועלים על פי חוק-מפסידים. למעשה נוצר כאן חוסר שוויון מהותי בעקבות אוזלת היד באכיפת החוק.

פעילות מסחרית בשבת משפיעה באופן שלילי על כמה עקרונות יסוד במדינה:

1. ברמה הסוציאלית-כלכלית: הפעילות המסחרית המתקיימת כיום

בשבת פוגעת בשכבות מוחלשות- בעלי עסקים קטנים אינם יכולים להתחרות בגופים מסחריים גדולים המקיימים פעילות בשבת; עובדים (חילוניים ודתיים) נאלצים לעבוד בשבת, פן יבולע להם במקום עבודתם. שיקולים מסוג זה הובאו בחשבון גם במדינות מערביות נוספות - יום מנוחה אחיד מחזק את הקהילה וערכיה המשותפים ומאפשר למשפחות לבלות יחד, שכן העובדים לא צריכים למצוא פתרונות חינוכיים לילדים. כמו כן, הוכח כי ליום מנוחה אחיד השפעות בריאותיות חיוביות על העובד ומשפחתו.

2. ברמה התרבותית: הניסיון הישראלי והגלובלי מלמד שבמקרים רבים

תרבות הצריכה מביסה לא אחת חלופות אחרות לניצול זמן פנוי. יום השבת אמור להיות מוקדש לתרבות, פנאי ובידור. לפיכך, יש למנוע את התרחבותה של הפעילות המסחרית-צרכנית מימי החולין אל יום השבת.

¹ "אכיפת ההוראות בדבר פתיחת עסקים וסגירתם בימי המנוחה על ידי הרשויות המקומיות". נייר עמדה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת מיום 6.2.14: <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03360.pdf>

² מתוך "שבת ישראלית- הצעה להסדרת מעמד השבת בישראל ברוח אמנת גביזון מדן", המכון לאסטרטגיה ציונית. פברואר 2014: <http://izs.org.il/papers/shabbat.pdf>

נייר עמדה- פעילות מסחרית בשבת

התאחדות הסוחרים הכללית והעצמאים בישראל
הפעילות המסחרית המתנהלת כיום בשבת חדשה יחסית, והפסקתה
איננה משנה נוהג ישראלי מושרש.

3. ברמה ההיסטורית-לאומית: לשבת ייחודיות בפרהסיה היהודית, הן
אצל דתיים הן אצל חילונים, זה שנים רבות.

מהאמור לעיל עולה כי יש צורך באסדרה יעילה של אופי השבת במדינת ישראל,

בדגש על איסור קיום פעילות מסחרית וזאת על פי העקרונות הבסיסיים להלן:

א. הגדרת השבת כיום המנוחה הממלכתית של מדינת ישראל.

ב. אי פגיעה בזכותו של עובד יהודי לשבות ביום זה.

ג. איסור גורף של פעילות מסחרית בשבת (למעט "בתי עינוגים": מגרשי
ספורט, בתי קפה, מסעדות, קולנוע וכו').

ד. הטלת סנקציה אפקטיבית על מפירי החוק (לדוג'- קנס בגובה שיעור
הרווחים בשבת; במידה והפעילות המסחרית בשבת נמשכת- סגירת
העסק לשבוע ימים; אפשרות לתביעה בגין עוולה אזרחית ללא הוכחת
נזק [בדומה לסעיף 7(א) לחוק לשון הרע], וכו').